

Als je beter anders kijkt...

'Kijk eens beter'.

Daarmee bedoelen we gewoonlijk:
kom eens een stapje dichterbij
zodat je de details ook kunt zien.

Het is als het ware 'inzoomen'.

Levensbeschouwelijk kijken is echter beter te vergelijken
met 'uitzoomen'.

De details niet uit het oog verliezen,
maar de dingen in hun samenhang,
in een groter verband zien.

Ik noem het ook wel:

kijken naar het leven zonder waardeoordelen.

Dan wordt alle gedrag zinnig gedrag,
wat tot verrassende ontdekkingen,
soms zelfs openbaringen, kan leiden.

Marcel Zagers

Nieuwe overwegingen zullen gewoonlijk onderaan worden toegevoegd,
vandaar de datum boven de inhoudsopgave.

Inhoud

29 juni 2019

Geen richting , <i>gewoon vooruit</i>	3
Tegels leggen <i>of zand vegen</i>	4
Eenzame scooter : <i>moderne pelgrim</i>	5
Ongemak : <i>een lofzang</i>	6
Achterstanden : <i>een ongepast woord</i>	7
'Altijd' en 'nooit' <i>verarmen ons leven</i>	8
Vergelding <i>is geen rechtvaardigheid</i>	9
Voice-over <i>als verteller</i>	10
Een pakje boter : <i>zo is de mens</i>	11
Een glaasje water <i>om geloof niet te verliezen</i>	12

Geen richting, gewoon vooruit

Wie heeft het nooit meegemaakt?

Het weer is niet bepaald aangenaam: het regent
en de wind lijkt uit alle kanten te komen.

Je wilt een straat oversteken,

maar er komt een auto aangereden

Dus je wacht, netjes en geduldig zoals het je is geleerd.

Dan slaat de automobilist links- of rechtsaf,

zonder **richting** aan te geven!

Je baalt, 't is tenslotte een kleine moeite om **richting** aan te geven

en jij staat in de regen voor niets te wachten.

Ons dorp is inmiddels aardig vol gebouwd.

Gevolg is dat er nog maar weinig lange, rechte wegen zijn

en dat je dus regelmatig links- of rechtsaf moet.

Valt het je ook niet op, dat zoveel mensen 'vergeten'

om kenbaar te maken welke richting ze uitgaan?

Hoeveel fietsers steken nog hun hand uit,

zoals ze het vroeger bij het verkeersexamen hebben geleerd?

Hoe vaak zie je niet een auto een rotonde oprijden,

zonder dat je enig idee heeft waar en bij welke afslag die de rotonde weer zal verlaten?

Een toenemende bron van ergernis en

– nu je eenmaal erover gelezen hebt –

zal dit de komende tijd alleen nog maar toenemen.

Gelukkig heb ik een verklaring ervoor.

Ik denk te weten waarom richting aangeven

in 't moderne verkeer ongebruikelijk is.

Nee, het ligt niet aan de verloedering,

of aan een verminderd waarden- en

normenbesef.

Lange tijd hebben we in onze maatschappij

een duidelijke **richtingen**strijd gekend.

Zo had je socialisten (linksen) en liberalen (rechtsen) die duidelijk herkenbaar waren –
aan hun uiterlijk, aan hun taal, aan hun opvattingen.

Er waren ook nog mensen in het midden,

die het verwijt kregen 'niet te kiezen'.

Die **richtingen**strijd is niet meer van deze tijd,

de moderne mens is minder principieel geworden.

Je moet vooruit, alsmaar vooruit,

het liefst rechtdoor want dat kost het minste tijd.

En als het niet anders kan, dan ga je linksaf. Of rechtsaf als dat de kortste weg is.

Voor principes, een **richting** aangeven vooraf, is nog maar weinig tijd.

Daarom is **richting** aangeven in 't moderne verkeer zo ongebruikelijk geworden.

Tegels leggen of zand vegen

Wie wel eens een tegelpad in de tuin heeft aangelegd,
weet dat het werk na het leggen van de tegels nog lang niet is gedaan.

Om het pad stevig te maken

moet nog veel **zand** tussen de voegen worden geveegd.

Het is ondankbaar werk, want je ziet weinig direct resultaat.

Je veegt **zand** aan om het te laten verdwijnen:

je ziet het onder je ogen gebeuren.

Het vraagt veel geduld en doorzettingsvermogen.

Het **zand** *verdwijnt* ongemerkt tussen de tegels

en na een regenbui is het weer weggespoeld.

Toch is dit zo zinloos lijkende werk essentieel.

Gebeurt het niet, dan komen de tegels onstabiel te liggen
en kraakt het pad onder je voeten.

In onze moderne samenleving,

waar prestaties en tijdsbesparingen een groot goed zijn,

hebben we het geduld verloren

om een stabiel pad naar de toekomst te leggen.

Het zijn de tegels die tellen.

We willen voortdurend 'scoren':

het ene feest moet nog heftiger zijn dan het andere,

een nieuwe film nog spectaculairder en duurder dan de vorige.

En *als alleen de tegels tellen*,

dan hebben we vanzelfsprekend meer oog en bewondering

voor de '**tegenleggers**' dan voor de '**zandvegers**'.

De idolen en de bekende Nederlanders die we in ons hart sluiten,
lossen elkaar sneller af dan de seizoenen.

Voor jongeren moet dit op den duur

wel vermoeiend zijn en frustrerend.

Zij willen graag grote dingen presteren

en grote idealen waarmaken,

hun idolen zijn hun grote voorbeelden.

Maar de inspanningen

die in het alledaagse leven

van hen worden gevraagd,

zijn van een heel andere orde.

Daarom zou ik hen

de volgende wijze les willen geven.

Als je bij toeval één dezer dagen op een tegelpad loopt

en je voelt de tegels onder je voeten wiebelen,

dan weet je dat daar nog veel los **zand** moet worden aangeveegd.

Misschien iets voor jou?

Eenzame scooter: moderne pelgrim

De mensen kijken hem geërgerd na,
ze vinden hem roekeloos en asociaal.
Het zoveelste voorbeeld van de jeugd
die *geen besef van respect heeft*.

Hij geniet daarentegen van zijn snelheid,
het geeft hem het gevoel van vrijheid
dat hij op dit moment zo mist.
Hij geniet van het geluid van zijn scooter,
waaraan hij dagenlang heeft gesleuteld.
Trots dat hij dit zelf heeft bereikt.

Gestopt met zijn studie,
niet uit luiheid zoals anderen denken,
maar omdat hij er niets leerde.
Te slim en te volwassen om een dictee
op basisschoolniveau te moeten maken.
Te ongeduldig, wil te snel 'iets doen'
in plaats van theorie te bestuderen.

Een kind van onze tijd,
opgevoed door *een cultuur van snelheid en nut*.
Een cultuur ook van *onzekerheid*,
waarin elk perspectief ontbreekt.

Sinds enige dagen is het uit met zijn vriendin.
Zij wilde niet dat hij met vrienden op vakantie ging
om gezellig samen plezier te maken.
Ze beseft niet dat het niet *zozeer zijn leeftijdsgenoten*
maar zijn *geloofsgenoten* zijn:
ze willen niets liever dan nuttig zijn,
maar merken dat niemand op hen zit te wachten.

Zijn **onverschilligheid** is niets anders
dan een **protest**: wat hij wil, kan niet.
Zijn **snelheid** is niets anders
dan een vorm van meditatie en concentratie
om zich te bezinnen op wie hij is en wat hij wil.

*Voor wie geleerd heeft om met ándere ogen,
de ogen van een ánder te kijken,
is de eenzame scooter
een moderne gestalte van de aloude pelgrim.*

Daar rijdt hij.
De mensen kijken hem geërgerd na.
Hij verdient dit niet,
hij verdient respect en bewondering.

Ongemak: een lofzang

Een poort die niet goed sluit
en altijd even moet worden opgetild.
Een schouder die na de operatie
bij een verkeerde beweging
scherpe pijnscheuten geeft.
Dit is het **ongemak** dat *moet worden verholpen*,
omdat we liever een leven zónder willen.

Het **ongemak** is ook de oude vrouw
die vóór je bij de kassa staat
en zoekt naar kleingeld om af te rekenen
terwijl jij grote haast hebt.
Het ongemak is de baby van de buren
die zijn huilbui heeft op het moment
dat jij in alle rust van de stilte wilt genieten.
Dit is het **ongemak** dat *moeilijker te verhelpen is*,
hoewel we het graag zouden willen.
We kunnen namelijk 'niet zoveel meer hebben van elkaar'.

Het **ongemak** is de baan
die je zo graag zou willen hebben
en nu je aan je neus voorbijgaat.
Het **ongemak** is de jongere
die andere toekomstplannen volgt
dan de plannen die de ouders jarenlang maakten.
Het **ongemak** is het kind dat achterblijft
bij de andere kinderen op school,
ook al doet het nog zo zijn best.
Dit is het ongemak waarmee we *moeten leren leven*.

Het **ongemak** vergezelt ons
als een betrouwbare partner.
In de last van het **ongemak**
laat zich een wereld kennen
die wij zelf niet kunnen beheersen
maar die ons eerder beheerst.
In het **ongemak** ervaar ik hoe mijn leven is ingebed
in een grotere en mij onbekende wereld.
In een samenleving gericht op luxe en comfort
is het ongemak moeilijk om te verdragen,
maar *de laatste mogelijkheid voor religieus ervaren*.

De poort mag van mij blijven klemmen.
En ik wil graag **ongemak van jou, mijn medemens, hebben**.

Achterstanden: een ongepast woord

Soms droom ik. Nu ook.
Ik droom van een land
waar geen achterstanden meer bestaan.

We moeten ons zorgen maken
over het basisonderwijs.
Ongeveer een op de drie kinderen
blijkt een leerachterstand te hebben.
Er wordt veel geld gestoken
in het bestrijden van
onderwijsachterstanden.
De resultaten vallen tegen.

We moeten ons zorgen maken over Nederland
waar meer dan honderd probleemwijken zijn.
Een wijk is een probleemwijk,
wanneer er een grote concentratie is
aan mensen met een maatschappelijke achterstand.
En ik droom van een land waarin geen achterstanden meer bestaan.
Politici zouden zeggen: er moet nog meer geld worden vrijgemaakt.
Dit is geen oplossing, want:
    wat is eigenlijk een **achterstand** in leren
    en wat een maatschappelijke **achterstand**?

Achterstand is een begrip uit de sport.
In een hardloophwedstrijd gaat het erom
wie er als eerste over de finish komt.
Heb je pech, ben je minder snel, is je conditie minder goed:
dan loop je **achterstand** op
op degenen die meer geluk hebben,
die sneller zijn of een betere conditie hebben.

Ik vind het eng
om het woord **achterstand** te gebruiken in het onderwijs,
of voor de situatie waarin mensen leven.
    De snelheid van de 'normale' mens wordt de graadmeter,
    maar wie bepaalt wat die snelheid is?

Ik vind het eng, omdat mensen niet meer trager,
niet meer anders mogen zijn – laat staan zichzelf.

Daarom droom ik van een land
waarin geen achterstanden bestaan
    *omdat het woord gewoon niet meer wordt gebruikt
    om mensen met elkaar te vergelijken.*

'Altijd' en 'nooit' verarmen ons leven

Elk jaar komen er nieuwe woorden bij in onze taal,
elk jaar wordt het Nederlandse woordenboek weer dikker: een boeiend fenomeen.
Hoe meer woorden we tot onze beschikking hebben,
hoe rijker we immers over wereld en leven
kunnen denken en spreken.

Ik heb er ook vragen bij.
Waren de gebeurtenissen of verschijnselen
waarover wij spreken er al
voordat wij er woorden voor hadden?
Of danken de gebeurtenissen en verschijnselen hun bestaan
aan de woorden die wij ervoor hebben
en zouden ze niet bestaan
als wij er geen woorden voor hadden bedacht?

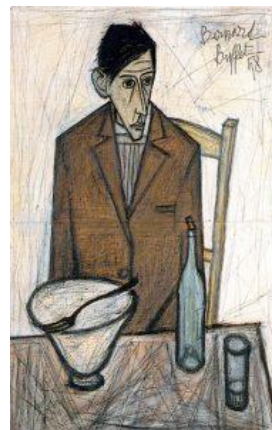
Er zijn **twee woorden** echter
waarvan ik graag afscheid zou willen nemen
omdat ze onze beleving van de werkelijkheid *verarmen*.
Dat zijn de woorden **altijd** en **nooit**:
twee woorden die zo definitief klinken.

Deze woorden verwijzen naar wetmatigheden
die wij in de wereld menen te hebben ontdekt.
Sommige dingen zullen **nooit** kunnen gebeuren
en andere gebeurtenissen zullen zich **altijd** voordoen.
Jammer, omdat het leven hiermee vastligt.
Geen ruimte voor verandering,
geen ruimte voor vernieuwing.

*Ik geloof graag in het onzekere
en in het onmogelijke.*

Mensen oordelen snel over elkaar.
Bij onenigheden slingeren mensen
elkaar verwijten naar het hoofd als:
'Jij ruimt **nooit** je spullen op',
'Jij reageert **altijd** zo geprikkeld'.
Maar ik weet zeker dat die ander
vast wel eens zijn spullen heeft opgeruimd
en dat ieder mens een geduldige kant kent.

Altijd en **nooit** belemmeren ons echter
om de goede kant van de ander te zien.
Altijd en **nooit** verarmen onze taal
en daarmee ons leven.

Vergelding is geen rechtvaardigheid

Enige jaren geleden werd op de dag van de rechten van de mens het leven en sterven van één van de grootste voorbeelden herdacht: Nelson **Mandela**.
Een inspirerende samenloop van omstandigheden.

Op diezelfde dag werd in ons land bekend gemaakt dat de dader van een politieke moord in aanmerking kwam voor proefverlof, zoals volgens ons rechtssysteem voor alle gevangenen geldt. En meteen was ons kleine kikkerlandje te klein: hoe was het in hemelsnaam mogelijk dat zo iemand vrij kon komen, laat staan *eerder* vrij kon komen?
Een minder inspirerende samenloop van omstandigheden.

De roep om hardere en langere straffen klinkt al een tijd, en het lijkt dat rechters in iets mindere mate en politici in iets meerdere mate deze roep van het volk volgen.

*'Pas wanneer de dader is gepakt
en zijn straf heeft gekregen,
kan ik dit hoofdstuk afsluiten
en aan de verwerking beginnen'
hoor je mensen op tv zeggen.*

Om maar te zwijgen van de vele verwensingen die voorbijgangers op straat uitspreken, wanneer hen een camera of microfoon wordt voorgehouden. Vergelding is synoniem geworden voor rechtvaardigheid en andersom.

In zekere zin is dit begrijpelijk en zelfs menselijk. Als iemand jou of iemand die jou dierbaar is (was) onherstelbaar leed heeft toegebracht, is het de primaire reactie om voor jezelf of voor die ander op te komen. Dit kun en mag je mensen niet kwalijk nemen.

Maar is het niet een teken van beschaving om ons **niet** door deze primaire reactie te laten leiden? Dat zou ik ons willen toewensen: dat media en politici hun verantwoordelijkheid weer opnemen en de redelijkheid zoeken, opdat niet **vergelding** maar **vergeving** het laatste woord heeft.

Om het met de woorden van **Mandela** te zeggen:
*'Als je iets goed ziet, geef dan een compliment.
Als je iets fout ziet, bied dan je hulp aan.'*

Voice-over als verteller

Een scheidsrechter geeft een voetballer in het veld een rode kaart.
De speler pikt het niet, en stormt op de scheidsrechter af om wraak te nemen.
Die bedenkt zich echter geen moment en rent weg zo hard als hij kan.
Andere spelers zetten ook de achtervolging in: een heel elftal rent achter hem aan.
De scheidsrechter struikelt, maar juist op dat moment
zijn de wisselers van de tegenpartij erbij.
Er breekt een massale vechtpartij uit.

'En het publiek geniet met volle teugen',
zegt dan de voice-over.

Mijn kinderen zitten ook inderdaad te lachen
bij elke klap die wordt uitgedeeld. Ik vind het vreselijk.

Een skiër daalt van de helling af naar beneden.
Een boomwortel steekt boven de sneeuw uit,
en in zijn vaart kan de skiër de wortel niet meer ontwijken.
Een valpartij volgt.

'Toch maar eens naar de opticien voor een nieuwe bril,'
is de interpretatie die we horen.

De VOICE-OVER is de onzichtbare stem
die allerlei hilarische homevideo's
van commentaar voorziet en aan elkaar praat.
Maar het is ook de stem
die het nieuws extra smeugig maakt.

Een bejaardenstel wordt niet vermoord,
maar **beestachtig** vermoord.
Het tafereel schokt niet alleen de politie-agenten
maar **zelfs de meest ervaren** politie-agenten.
Een echtpaar gaat op vakantie naar Spanje,
waarvoor ze **jarenlang** hebben gespaard.
Maar **al een uur** na aankomst
neemt hun vakantie een **dramatische** wending.
Hun bagage wordt gestolen, niet zomaar,
maar door **een bende Oost-Europeanen**,
die bovendien nog
goed-georganiseerd te werk gaat.

De VOICE-OVER is een onzichtbare stem,
je krijgt de betreffende commentator niet in beeld.
Maar hij is wel degene die betekenis geeft
aan wat de kijker te zien krijgt.

De voice-over is de evangelist van deze tijd,
die bepaalt hoe mensen gaan kijken en hoe niet.
Een belangrijke taak – maar is hij zichzelf daarvan bewust?

Een pakje boter zo is de mens

Mensen zijn en worden met van alles vergeleken.
De één vergelijkt de mens met een wolf, de ander met een lam.
De één ziet in de mens een duivel, de ander een god.
Weer anderen vergelijken de mens met een dier, of met een machine.

Het zijn rare en menselijke pogingen
om dat rare en menselijke wezen te verklaren.
Gewoonlijk bezitten ze wel een kern van waarheid,
maar uiteindelijk gaat elk beeld, elke vergelijking mank.
Toch heb ik ook zo mijn eigen beeld van de mens.

Mensen zijn als een pakje boter.
De **temperatuur** van de huiskamer
verschafft hen de meest ideale omgeving.
Het maakt ze zacht en goed smeerbaar.
Wordt het te warm,
smelten ze.
Wordt het te koud,
worden ze keihard.
Een goede temperatuur is daarom noodzakelijk.

Tegelijk is dit **klimaat** ook gevaarlijk.
Stoten ze zich of komen ze in de verdrukking te zitten,
dan lopen ze *butsen* op: het pakje boter wordt ingedeukt.
En komen ze daarna in een vrieskoude omgeving terecht
– wat maar al te vaak gebeurt – dan blijft die *deuk* zichtbaar bestaan.
Leg je ze echter in het zonnetje, dan worden ze bijna *vloeibaar*.
De *butsen* *verdwijnen*, ze kunnen hun eigen
en oorspronkelijke vorm weer aannemen.
Maar let op: ze kunnen dan ook
door buitenstaanders worden *gevormd*, worden *gekneed*.
Te lang in de zon is dus ook niet goed.

Een mooie vergelijking. Ik kan ermee verklaren
waarom mensen zo star en zo nors kunnen zijn,
waarom kinderen en jongeren zo hard en onverschillig kunnen zijn voor elkaar:
ze hebben ongetwijfeld in die veilige huiskamertemperatuur *butsen* opgelopen,
en ze zijn daarna niet in de zon maar in de ijskast gelegd.

Hier echter houdt mijn vergelijking op.
Zo kan ik niet zo goed verklaren
wat mensen nu eigenlijk tussen de boterham en het beleg doen,
en wie het recht of de macht heeft hen uit te smeren.

Ach ja, geen beeld is volledig. **De mens gelukkig wel.**

Een glaasje water om het geloof niet te verliezen

Wat heb ik nog met de kerk
en waarom noem ik me katholiek of christen?
Deze vraag wordt mij zo vaak gesteld
dat het inmiddels mijn eigen vraag is geworden.
Gelukkig heb ik ook een bevredigend antwoord gevonden.
Niets is immers zo frustrerend dan geen of een half antwoord te hebben.

Mensen hebben of krijgen dorst,
dat brengt het leven nu eenmaal met zich mee.
Als ze niets te drinken vinden, dan drogen ze uit en komen ze om.
Nu zijn er in onze tijd allerlei hippe en moderne drankjes in de handel:
drankjes die voor het moment de dorst lessen
maar op den duur alleen maar dorstiger maken.
Ik hou er niet van,
al moet ik toegeven dat ik ook regelmatig voor de verleiding ervan bezwijk.

In mijn christelijk geloofsgoed
– geloofs**goed**, wat een mooi woord trouwens! –
vind ik helder en zuiver water.

Ik drink er graag van.

Het geeft me weliswaar geen vleugels
maar wel veel levensenergie.
Om het zelf te kunnen drinken
en om anderen ervan te laten drinken,
moet ik voorkomen dat het
water me ontglipt of zich mengt
met viezigheden en troebel wordt.
Een glas of glaasje is daarom aan te bevelen.
Welke vorm, welke kleur of
welke maat maakt niets uit.
Ik denk alleen dat het zonder glas niet kan.

Nu zijn er mensen die een afkeer hebben ontwikkeld tegen het glas:
ze hebben het weggegooid, en kunnen niet meer drinken van het water. Jammer!
Er zijn ook mensen die denken dat je alleen maar van het water mag drinken
uit één bepaald en voorgeschreven glas. Dat is evengoed jammer.
Tenslotte zijn er mensen die het glas afsluiten om het water te bewaren.
Ontzettend jammer, want je moet ervan kunnen drinken!
Bewaar je het te lang, verliest het zijn kracht en smaak.

Wat heb ik nog met de kerk en waarom
wil ik me nog katholiek of christen noemen?
Omdat ik een glas nodig heb voor het water.
En omdat ik het glas niet verwar met het water.